

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про аварійно-рятувальні служби

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 4, ст. 25)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 2171-III ([2171-14](#)) від 21.12.2000, ВВР, 2001, N 9, ст. 38
N 3370-IV ([3370-15](#)) від 19.01.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.184
N 587-VI ([587-17](#)) від 24.09.2008, ВВР, 2009, N 9, ст.117
N 2555-VI ([2555-17](#)) від 23.09.2010, ВВР, 2011, N 6, ст.41 }

Цей Закон визначає організаційні, правові та економічні засади створення і діяльності аварійно-рятувальних служб, обов'язки, права, гарантії соціального захисту та відповідальність рятувальників, а також питання міжнародного співробітництва у сфері ліквідації надзвичайних ситуацій.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

надзвичайна ситуація - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті (далі - об'єкти і території), спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей та/або значних матеріальних втрат;

аварія - небезпечна подія техногенного характеру, яка спричинила загибель людей чи створює на об'єкті або території загрозу життю та здоров'ю людей і призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи завдає шкоди довкіллю;

катастрофа - велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких, трагічних наслідків;

зона надзвичайної ситуації - територія, де склалася надзвичайна ситуація;

водний об'єкт - сформований природою або створений штучно об'єкт ландшафту, де зосереджуються води (озеро, річка, море, водосховище, канал тощо);

аварійно-рятувальна служба - сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для вирішення завдань щодо запобігання та ліквідації надзвичайних

ситуацій техногенного і природного характеру та окремих їх наслідків, проведення пошукових, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

професійна аварійно-рятувальна служба - аварійно-рятувальна служба, особовий склад якої працює на постійній, а рятувальники цього складу - також на професійній основі, яка передбачає спеціальну фізичну та психологічну підготовку особового складу;

спеціальна (воєнізована) аварійно-рятувальна служба - професійна аварійно-рятувальна служба, заснована на принципах єдиноначальності, централізації управління, статутної дисципліни, особистої відповідальності;

спеціалізована аварійно-рятувальна служба - професійна аварійно-рятувальна служба, що має підготовлений і споряджений особовий склад для ліквідації окремих класів і підкласів надзвичайних ситуацій (гасіння газових фонтанів, подання медичної допомоги потерпілим, водолазні роботи тощо) та відповідні аварійно-рятувальні засоби;

аварійно-рятувальне формування - структурний підрозділ аварійно-рятувальної служби, призначений для проведення аварійно-рятувальних робіт;

аварійно-рятувальні служби громадських організацій - аварійно-рятувальні служби, створені об'єднаннями та спілками об'єднань громадян;

допоміжний підрозділ аварійно-рятувальної служби - структурний підрозділ аварійно-рятувальної служби, призначений для забезпечення діяльності з виконання покладених на неї завдань;

рятувальник - особа, яка має відповідну спеціальну підготовку, атестована на здатність до проведення аварійно-рятувальних робіт і безпосередньо бере у них участь, має спеціальну фізичну та психологічну підготовку та відповідає за її підтримання;

аварійно-рятувальні засоби - технічні засоби спеціального призначення, науково-технічна продукція та інші об'єкти права інтелектуальної власності (засоби зв'язку, техніка, обладнання, спорядження, матеріали, відео-, кіно-, фотоматеріали з технології проведення аварійно-рятувальних робіт, програмні продукти і бази даних та інші засоби), які використовуються під час проведення аварійно-рятувальних робіт;

аварійно-рятувальні роботи - роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист людей (у тому числі подання їм невідкладної медичної допомоги), а також матеріальних і культурних цінностей та захист довкілля під час виникнення надзвичайних ситуацій, що потребують залучення працівників, які мають спеціальну підготовку, засоби індивідуального захисту та оснащення;

медичне забезпечення діяльності аварійно-рятувальних служб - комплекс заходів, спрямованих на забезпечення невідкладною медичною допомогою постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації в осередку події та під час їх евакуації до лікувальних закладів, а також, за необхідності, рятувальників, збереження оптимальної працездатності та соціальної активності рятувальників, матеріально-технічне оснащення медичними засобами

аварійно-рятувальних служб (формувань). { Частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 587-VI ([587-17](#)) від 24.09.2008 }

У професійній аварійно-рятувальній службі, спеціальній (воєнізованій) аварійно-рятувальній службі, спеціалізованій аварійно-рятувальній службі, аварійно-рятувальних формуваннях запроваджується спеціальна фізична та психологічна підготовка особового складу.

Стаття 2. Законодавство у сфері рятувальної справи

Відносини у сфері рятувальної справи регулюються цим Законом, законами України "Про Цивільну оборону" ([2974-12](#)), "Про охорону праці" ([2694-12](#)), Постановою Верховної Ради України від 22 лютого 1996 року "Про затвердження Положення про резервний фонд Кабінету Міністрів України" ([62/96-ВР](#)) та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 3. Завдання та функції аварійно-рятувальних служб

Основними завданнями аварійно-рятувальних служб є:

проведення під час виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах і територіях аварійно-рятувальних робіт;

ліквідація надзвичайних ситуацій та окремих їх наслідків;

виконання робіт із запобігання виникненню та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та щодо захисту від них населення і територій;

захист навколишнього природного середовища та локалізація зони впливу шкідливих і небезпечних факторів, що виникають під час аварій та катастроф.

Відповідно до покладених на них завдань основними функціями аварійно-рятувальних служб є:

забезпечення готовності своїх органів управління, сил і засобів до дій за призначенням;

пошук і рятування людей на уражених об'єктах і територіях, подання у можливих межах невідкладної, у тому числі медичної, допомоги особам, які перебувають у небезпечному для життя й здоров'я стані, на місці події та під час евакуації до лікувальних закладів;

ліквідація особливо небезпечних проявів надзвичайних ситуацій в умовах екстремальних температур, задимленості, загазованості, загрози вибухів, обвалів, зсувів, затоплень, радіаційного та бактеріального зараження, інших небезпечних проявів;

контроль за готовністю об'єктів і територій, що ними обслуговуються, до проведення робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій;

участь у розробленні та погодженні планів реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах і територіях, що ними обслуговуються;

участь у проведенні експертизи проектних рішень щодо поліпшення захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій;

участь у роботі комісій з прийняття в експлуатацію об'єктів, які потребують аварійно-рятувального обслуговування;

участь у підготовці рішень з питань створення, розміщення, визначення обсягів матеріальних резервів для ліквідації надзвичайних ситуацій;

організація ремонту та технічного обслуговування аварійно-рятувальних засобів, розроблення та виробництво їх окремих зразків;

пропаганда у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та участь у підготовці працівників підприємств, установ та організацій і населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Завдання і функції конкретних аварійно-рятувальних служб визначаються їх статутами чи положеннями, які погоджуються з центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та затверджуються згідно з законодавством.

Стаття 4. Основні принципи державної політики щодо діяльності аварійно-рятувальних служб

Державна політика щодо діяльності аварійно-рятувальних служб здійснюється на основі таких принципів:

постійна готовність аварійно-рятувальних служб до проведення аварійно-рятувальних робіт;

постійне підтримання високого рівня професіоналізму рятувальників, відповідності вимог до якості підготовки особового складу аварійно-рятувальних служб міжнародним стандартам у цій сфері;

раціональна дислокація аварійно-рятувальних служб та їх формувань з урахуванням потенційної небезпечності об'єктів і територій;

координація діяльності та державної підтримки аварійно-рятувальних служб усіх форм власності;

єдиноначальність та централізованість керівництва державними аварійно-рятувальними службами;

виправданий ризик та відповідальність керівників аварійно-рятувальних служб за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних робіт;

пріоритетне здійснення заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

використання економічних методів в управлінні діяльністю аварійно-рятувальних служб;

добір особового складу аварійно-рятувальних служб за станом здоров'я, постійне підтримання необхідного фізичного та психологічного рівня підготовки рятувальників;

соціальна захищеність особового складу аварійно-рятувальних служб;

використання позитивного світового досвіду організації діяльності аварійно-рятувальних служб і проведення аварійно-рятувальних робіт.

Стаття 5. Сфера діяльності аварійно-рятувальних служб, створених на професійній основі

Аварійно-рятувальні служби обслуговують окремі території, а також підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, на яких існує небезпека виникнення надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Постійному та обов'язковому обслуговуванню аварійно-рятувальними службами підлягають:

підприємства, організації з видобутку і переробки твердих, рідких та газоподібних корисних копалин, експлуатації продуктопроводів, а також ті, що будують, експлуатують або ліквідують підземні виробки та споруди різного призначення;

споруди транспортних підприємств, організацій з підвищеними вимогами до рівня безпеки їх експлуатації (морські та річкові порти, аеродроми та аеропорти, метрополітен тощо);

металургійні, хімічні, радіаційно небезпечні, вибухо- і пожежонебезпечні та інші підприємства, організації із шкідливими та небезпечними умовами праці, а також ті, що застосовують у своєму виробництві або зберігають сильнодіючі отруйні речовини;

рекреаційні зони та інші території у період масового відпочинку людей або занять промислом, який не суперечить законодавству, в тому числі місця туристичної активності;

райони відповідальності України за організацію обслуговування повітряного руху;

водні об'єкти України, у тому числі в зоні відповідальності України в Чорному та Азовському морях, на річках Дніпрі та Дунаї.

Перелік об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами, визначається згідно з законодавством.

Об'єкти та окремі території, які підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню комунальними і аварійно-рятувальними службами громадських організацій, визначаються центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, органом місцевого самоврядування, що створюють ці служби, та законодавством.

Стаття 6. Права аварійно-рятувальних служб

Державні та комунальні аварійно-рятувальні служби у разі здійснення заходів щодо запобігання виникненню і ліквідації надзвичайних ситуацій та окремих їх наслідків мають право:

обстежувати з метою профілактики виникнення надзвичайних ситуацій об'єкти і території, що ними обслуговуються;

подавати власникам підприємств, установ та організацій, органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування пропозиції щодо поліпшення протиаварійного стану об'єктів і територій та усунення виявлених порушень вимог безпеки;

скасовувати власні погодження планів реагування на надзвичайні ситуації або їх окремі позиції у разі невідповідності фактичному стану безпеки об'єкта чи території;

використовувати на договірних засадах засоби зв'язку, транспорту та інші матеріально-технічні ресурси підприємств, установ та організацій для рятування людей та виконання термінових робіт або доставки в зони надзвичайних ситуацій особового складу, спеціального оснащення і вантажів;

безоплатно і безперешкодно одержувати від підприємств, установ та організацій, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для виконання покладених на аварійно-рятувальну службу завдань;

безперешкодного доступу на об'єкти і території з метою виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією надзвичайних ситуацій;

вимагати від усіх осіб, які знаходяться в зоні надзвичайної ситуації, додержання правил, запроваджених встановленими заходами безпеки;

брати участь у роботі комісій з розслідування причин виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах і територіях, що ними обслуговуються.

Аварійно-рятувальні служби, що створюються громадськими організаціями, мають права, передбачені абзацами п'ятим - дев'ятим, а аварійно-рятувальні служби, що створюються підприємствами, установами та організаціями, - абзацами шостим - дев'ятим частини першої цієї статті, а також права, що визначаються їх статутами чи положеннями про них.

Стаття 7. Надання додаткових послуг аварійно-рятувальними службами

Державні та комунальні аварійно-рятувальні служби можуть надавати за договорами на платній основі додаткові послуги, що не суперечать та не заважають їх основній діяльності, такого характеру:

протиаварійного призначення;

що потребують застосування умінь рятувальників, спеціальних засобів захисту та оснащення;

з розроблення, виготовлення і впровадження обладнання для проведення аварійно-рятувальних робіт.

Перелік додаткових послуг, умови їх надання державними та комунальними аварійно-рятувальними службами, а також порядок використання одержаних за надання цих послуг коштів визначаються законодавством.

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ

Стаття 8. Види аварійно-рятувальних служб, їх статус

Аварійно-рятувальні служби можуть бути спеціалізованими або неспеціалізованими, створеними на професійній або на непрофесійній основі. Відповідно до специфіки діяльності професійні аварійно-рятувальні служби можуть бути спеціальними (воєнізованими).

Аварійно-рятувальні служби поділяються на державні, комунальні, аварійно-рятувальні служби громадських організацій та аварійно-рятувальні служби підприємств, установ, організацій (далі - об'єктові аварійно-рятувальні служби).

Особливим видом державних аварійно-рятувальних служб є Державна служба медицини катастроф. Основним завданням Служби медицини катастроф є подання громадянам та рятувальникам в екстремальних ситуаціях (стихійне лихо, катастрофи, аварії, масові отруєння, епідемії, епізоотії, радіаційне, бактеріологічне та хімічне забруднення тощо) безоплатної медичної допомоги. Служба медицини катастроф складається з медичних сил і засобів та лікувальних закладів центрального та територіального рівнів незалежно від виду діяльності та галузевої належності, визначених центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я за погодженням з центральними органами виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, з питань оборони, з питань внутрішніх справ, з питань транспорту, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями. Координація діяльності Служби медицини катастроф на випадок виникнення екстремальних ситуацій здійснюють центральна та територіальні координаційні комісії, що утворюються згідно з законодавством. Організаційно-методичне керівництво Службою медицини катастроф здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я. (Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2171-III ([2171-14](#)) від 21.12.2000)

Державні, комунальні та аварійно-рятувальні служби громадських організацій є юридичними особами.

Стаття 9. Створення аварійно-рятувальних служб

Державні аварійно-рятувальні служби створюються як професійні центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, іншими центральними органами виконавчої влади.

Комунальні аварійно-рятувальні служби створюються як професійні для аварійно-рятувального обслуговування територій та об'єктів комунальної власності за рішенням органів місцевого самоврядування, у тому числі за пропозиціями Ради міністрів

Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

На підприємствах, в установах, організаціях із шкідливими та небезпечними умовами праці та підвищеним ризиком виникнення аварії можуть створюватися спеціалізовані об'єктові аварійно-рятувальні служби з працівників цих підприємств, установ та організацій за погодженням з державною чи комунальною аварійно-рятувальною службою, що обслуговує це підприємство, установу та організацію.

Громадські організації з метою виконання своїх статутних завдань і цілей можуть створювати в установленому порядку свої професійні аварійно-рятувальні служби.

Створення, реорганізація, ліквідація, а також перепрофілювання державних, комунальних та аварійно-рятувальних служб громадських організацій здійснюються за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Державні, комунальні та аварійно-рятувальні служби громадських організацій діють на основі своїх статутів, які затверджуються відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, що створюють ці служби.

Державні, комунальні та аварійно-рятувальні служби громадських організацій набувають статусу юридичної особи з дня їх державної реєстрації у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб. Статuti державних, комунальних та аварійно-рятувальних служб громадських організацій, які подаються державному реєстратору, мають бути погоджені з центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого належать питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

{ Частина сьома статті 9 в редакції Закону N 2555-VI ([2555-17](#)) від 23.09.2010 }

Об'єктові аварійно-рятувальні служби діють на основі положень про них, що затверджуються органами управління відповідних підприємств, установ та організацій за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Стаття 10. Організаційна структура аварійно-рятувальних служб

До складу аварійно-рятувальних служб входять органи управління та їх сили (аварійно-рятувальні формування та допоміжні підрозділи), що забезпечують вирішення покладених на ці служби завдань.

Структура і штатний розпис державних аварійно-рятувальних служб затверджуються центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких вони належать.

Структура і штатний розпис комунальних та аварійно-рятувальних служб громадських організацій визначаються органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями,

що створюють ці служби.

Структура об'єктових аварійно-рятувальних служб затверджується керівниками підприємств, установ та організацій, на яких вони створюються.

Стаття 11. Атестація аварійно-рятувальних служб

Усі аварійно-рятувальні служби та рятувальники підлягають обов'язковій атестації на здатність до проведення аварійно-рятувальних робіт. Атестовані аварійно-рятувальні служби вносяться до спеціального реєстру аварійно-рятувальних служб. Неатестовані аварійно-рятувальні служби та рятувальники до проведення аварійно-рятувальних робіт не допускаються.

Порядок атестації аварійно-рятувальних служб та рятувальників, а також ведення реєстру аварійно-рятувальних служб, тимчасового зупинення діяльності неатестованих аварійно-рятувальних служб та рятувальників визначається центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за погодженням із заінтересованими іншими центральними органами виконавчої влади.

Стаття 12. Комплектування та підготовка особового складу аварійно-рятувальних служб

Особовий склад професійних аварійно-рятувальних служб комплектується на контрактній основі і поділяється на основний та допоміжний.

До основного особового складу професійної аварійно-рятувальної служби належать працівники, які організують і виконують аварійно-рятувальні роботи та забезпечують готовність аварійно-рятувальних служб до їх проведення. До допоміжного особового складу професійної аварійно-рятувальної служби належать працівники, які забезпечують її діяльність, пов'язану з виконанням покладених на аварійно-рятувальну службу завдань, та професійну і медико-психологічну підготовку рятувальників, та прикріплені до цих служб.

Основний особовий склад спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб поділяється на керівний та рядовий (далі – оперативний особовий склад). Оперативний особовий склад забезпечується форменим одягом за нормами і зразками, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Для проведення пошукових, аварійно-рятувальних та відновних робіт основний особовий склад усіх аварійно-рятувальних служб забезпечується спеціальним одягом, спорядженням і засобами індивідуального захисту. Порядок комплектування та оснащення основного особового складу аварійно-рятувальних служб, професійної підготовки і перевірки готовності його до дій та форма контракту, що укладається з рятувальниками під час прийняття їх на роботу, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Рівень підготовки основного особового складу професійних аварійно-рятувальних служб, обсяг знань, умінь та практичних навичок рятувальників визначається державними стандартами освіти за відповідними професіями та навчальними програмами, вимоги яких повинні бути гармонізовані з міжнародними нормами. Документом, що

засвідчує якість підготовки, є сертифікат, який відповідає міжнародним зразкам та дозволяє у разі потреби залучати рятувальників до виконання робіт у складі міжнародних аварійно-рятувальних формувань без додаткової підготовки. Зразок сертифіката та порядок його видачі затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Об'єктові аварійно-рятувальні служби комплектуються з інженерно-технічних та інших досвідчених працівників, які одержали необхідні знання та навички в проведенні аварійно-рятувальних робіт і здатні за станом здоров'я виконувати роботи в екстремальних умовах.

Стаття 13. Особливості праці та відпочинку рятувальників

Трудові відносини в професійних аварійно-рятувальних службах регулюються законодавством України про працю.

Особливості праці та відпочинку оперативного особового складу спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб регулюються відповідними статутами, які затверджуються центральними органами виконавчої влади, що створюють ці служби, а трудова дисципліна – Статутом про дисципліну працівників спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

Професійні аварійно-рятувальні служби забезпечують постійну цілодобову готовність своїх формувань до негайного виїзду на об'єкти і території для рятування людей та ліквідації надзвичайних ситуацій.

В окремих випадках (ліквідація аварії та катастрофи, виїзд чергових підрозділів на аварійно-рятувальні роботи або за межі району, що обслуговується аварійно-рятувальною службою, тощо) особовий склад аварійно-рятувальних служб, який за графіком перебуває на відпочинку, може залучатися в установленому порядку до виконання своїх службових обов'язків.

Покладання на рятувальників під час виконання аварійно-рятувальних робіт не передбачених для них обов'язків не допускається.

Працівникам професійних аварійно-рятувальних служб забороняється організовувати страйки або брати в них участь.

Розділ III

КООРДИНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ

Стаття 14. Органи координування діяльності аварійно-рятувальних служб

Органами координування діяльності аварійно-рятувальних служб є:

Кабінет Міністрів України;

центральний орган виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків

Чорнобильської катастрофи.

Стаття 15. Органи управління діяльністю аварійно-рятувальних служб

Органами управління діяльністю аварійно-рятувальних служб є:

центральный орган виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи;

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать аварійно-рятувальні служби;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації;

органи місцевого самоврядування, громадські організації, підприємства, установи, організації, що створюють аварійно-рятувальні служби.

Стаття 16. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи у сфері рятувальної справи

Центральний орган виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи у сфері рятувальної справи:

забезпечує проведення в життя відповідної державної політики;

керує рятувальною справою на державному рівні;

створює професійні аварійно-рятувальні служби та здійснює керівництво їх діяльністю;

забезпечує та відповідає у встановленому порядку за додержання необхідного фізичного та психологічного рівня підготовки рятувальників;

розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань діяльності аварійно-рятувальних служб, запобігання надзвичайним ситуаціям та обмеження їх наслідків у межах своїх повноважень, приймає відповідні нормативно-правові акти;

затверджує порядок розроблення та затвердження планів реагування на надзвичайні ситуації та планів взаємодії у разі їх виникнення;

координує роботу міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері рятувальної справи, діяльність усіх аварійно-рятувальних служб;

контролює здійснення органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади у сфері реагування на надзвичайні ситуації стосовно діяльності створених ними аварійно-рятувальних служб;

організовує в установленому порядку навчання та атестацію аварійно-рятувальних служб і рятувальників;

забезпечує в межах своєї компетенції державний нагляд і контроль за діяльністю аварійно-рятувальних служб та їх готовністю до реагування на надзвичайні ситуації;

керує роботами, пов'язаними з ліквідацією великих аварій, катастроф, наслідків природного стихійного лиха;

налагоджує міжнародне співробітництво з питань рятувальної справи, вивчає, узагальнює і поширює світовий досвід у цій сфері, забезпечує виконання відповідних міжнародних договорів;

здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

Рішення центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи щодо проведення аварійно-рятувальних робіт та ліквідації надзвичайних ситуацій, прийняте в межах його повноважень, є обов'язковим для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Стаття 17. Повноваження міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки підприємств, установ та організацій у сфері рятувальної справи

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади у сфері рятувальної справи:

беруть участь у реалізації відповідної державної політики;

створюють у разі необхідності аварійно-рятувальні служби і здійснюють керівництво їх діяльністю;

розробляють і реалізують комплексні заходи щодо підвищення ефективності роботи, матеріально-технічного та фінансового забезпечення аварійно-рятувальних служб, що належать до сфери їх управління;

організують у встановленому порядку навчання та атестацію особового складу аварійно-рятувальних служб;

здійснюють відомчий контроль за діяльністю аварійно-рятувальних служб, забезпеченням їх постійної готовності до проведення аварійно-рятувальних робіт та заходів щодо запобігання та реагування на надзвичайні ситуації;

здійснюють інші повноваження, передбачені цим Законом.

Центральний орган виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці:

організовує та здійснює державний нагляд за готовністю професійних аварійно-рятувальних служб до локалізації та

ліквідації аварій;

бере участь у розробленні та погоджує нормативні документи та нормативно-правові акти, що регламентують діяльність аварійно-рятувальних служб.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації у межах відповідних територій:

беруть участь у реалізації державної політики у сфері рятувальної справи;

вносять пропозиції щодо створення у разі необхідності комунальних аварійно-рятувальних служб, координують їх діяльність;

організують в установленому порядку навчання та атестацію особового складу комунальних та аварійно-рятувальних служб громадських організацій;

здійснюють контроль за діяльністю створених комунальних та аварійно-рятувальних служб громадських організацій, забезпеченням їх постійної готовності до проведення аварійно-рятувальних робіт та заходів щодо запобігання та реагування на надзвичайні ситуації.

Органи місцевого самоврядування у межах відповідних територій:

створюють в установленому порядку комунальні аварійно-рятувальні служби;

формують позабюджетні цільові кошти місцевого самоврядування та регіональні і місцеві матеріальні резерви для ліквідації надзвичайних ситуацій;

розробляють та здійснюють заходи щодо матеріально-технічного забезпечення діяльності комунальних аварійно-рятувальних служб.

Права та обов'язки підприємств, установ та організацій, які мають об'єктові аварійно-рятувальні служби чи які обслуговуються відповідними аварійно-рятувальними службами, а також права та обов'язки громадських організацій, що створюють аварійно-рятувальні служби, визначаються їх статутами або договорами між зазначеними підприємствами, установами, організаціями та аварійно-рятувальними службами.

Стаття 18. Керівництво аварійно-рятувальними роботами

Для ліквідації надзвичайної ситуації залежно від її рівня уповноваженим керівником з ліквідації цієї ситуації призначається:

Кабінетом Міністрів України у разі виникнення надзвичайної ситуації державного рівня - Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр чи керівник одного з центральних органів виконавчої влади або його перший заступник;

Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями у разі виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня - перший заступник або один із заступників Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій або керівник

відповідного територіального органу з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення;

районною державною адміністрацією, виконавчим органом міської ради у разі виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня - один із заступників голови районної державної адміністрації, виконавчого органу міської ради або керівник відповідного місцевого органу з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення;

виконавчим органом сільської, селищної ради або відповідно керівником підприємства, установи, організації у разі виникнення надзвичайної ситуації об'єктового рівня - один із керівників сільської, селищної ради або підприємства, установи та організації відповідно до затвердженого розподілу обов'язків.

Уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації утворює робочий орган - штаб з ліквідації надзвичайних ситуацій. Положення про штаб з ліквідації надзвичайних ситуацій затверджується Кабінетом Міністрів України.

Уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації призначається з урахуванням заздалегідь розроблених планів реагування на надзвичайні ситуації. Зазначеними планами обов'язково передбачається спеціальне навчання і періодичне тренування осіб, які можуть призначатися уповноваженими керівниками з ліквідації надзвичайних ситуацій.

Розділ IV

ЛІКВІДАЦІЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Стаття 19. Залучення аварійно-рятувальних служб до ліквідації надзвичайних ситуацій

Залучення аварійно-рятувальних служб до ліквідації надзвичайних ситуацій здійснюється:

згідно з планами реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах і територіях, що ними обслуговуються;

згідно з планами взаємодії у разі виникнення надзвичайної ситуації на інших об'єктах і територіях;

за рішенням органів, які здійснюють управління діяльністю аварійно-рятувальних служб, на підставі звернень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, на територіях і об'єктах яких склалася надзвичайна ситуація.

Залучення аварійно-рятувальних служб до ліквідації надзвичайних ситуацій за межами території України здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України на підставі міжнародних договорів України.

Стаття 20. Загальні засади діяльності аварійно-рятувальних служб під час ліквідації надзвичайних ситуацій

Аварійно-рятувальні служби під час ліквідації надзвичайних ситуацій повинні забезпечити:

оперативне визначення обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, зони ураження об'єкта чи території і основних напрямів дій, пов'язаних з ліквідацією надзвичайної ситуації;

вжиття термінових заходів для пошуку і рятування людей на уражених об'єктах та територіях і подання невідкладної медичної та іншої допомоги потерпілим;

визначення небезпечних факторів та додержання особовим складом вимог правил безпеки під час проведення аварійно-рятувальних робіт;

створення необхідних умов для підтримання працездатності особового складу;

зосередження в зоні надзвичайної ситуації необхідних сил, засобів, резервів та своєчасне введення їх у дію за призначенням;

оперативне усунення ускладнень, що виникають під час ліквідації надзвичайних ситуацій;

координацію дій своїх аварійно-рятувальних формувань.

Під час ліквідації надзвичайних ситуацій ведеться оперативно-технічна документація та складається звіт про роботу аварійно-рятувальної служби, пов'язану з ліквідацією надзвичайної ситуації, який є складовою частиною матеріалів з розслідування надзвичайної ситуації. Види і зразки оперативно-технічної та звітної документації встановлюються центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за погодженням з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Витрати на проведення окремих аварійно-рятувальних робіт, понесені державними та комунальними аварійно-рятувальними службами під час ліквідації надзвичайної ситуації, підлягають обов'язковому відшкодуванню (повністю або частково) відповідними підприємствами, установами та організаціями. Аварійно-рятувальним службам громадських організацій відшкодовуються безпосередні витрати, пов'язані з ліквідацією надзвичайної ситуації (вартість палива, зносу устаткування тощо). Види аварійно-рятувальних робіт, витрати на проведення яких підлягають відшкодуванню, та порядок відшкодування цих витрат визначаються Кабінетом Міністрів України.

Відшкодування завданої підприємствам, установам та організаціям, що знаходяться в зоні надзвичайної ситуації, шкоди у разі залучення до виконання робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій їх транспортних засобів, обладнання, іншого майна здійснюється відповідно до Цивільного кодексу України.

Матеріальні збитки, пов'язані з пошкодженням необхідними функціональними діями під час ліквідації надзвичайної ситуації майна, яке знаходиться на об'єктах і територіях, де безпосередньо проводяться аварійно-рятувальні роботи, аварійно-рятувальна служба відповідним юридичним та фізичним особам не відшкодовує.

Стаття 21. Безпосереднє керівництво аварійно-рятувальними роботами

Під час ліквідації надзвичайної ситуації у підпорядкування уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації переходять усі аварійно-рятувальні служби та формування, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації. Розпорядження уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами, які беруть участь у ліквідації надзвичайної ситуації, а також громадянами і організаціями, які знаходяться в зоні надзвичайної ситуації.

До прибуття уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації його обов'язки виконує керівник спеціалізованої аварійно-рятувальної служби, що прибула до зони надзвичайної ситуації першою.

Ніхто не має права втручатися в діяльність уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації до відсторонення його в установленому порядку від виконання обов'язків і за умови прийняття на себе керівництва з ліквідації надзвичайної ситуації або до призначення іншого уповноваженого керівника.

Залежно від обставин, що склалися в зоні надзвичайної ситуації, уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації самостійно приймає рішення щодо:

проведення евакуаційних заходів;

зупинення діяльності об'єктів, що знаходяться в зоні надзвичайної ситуації, та обмеження доступу людей у цю зону;

залучення в установленому порядку до проведення робіт необхідних транспортних засобів, іншого майна підприємств, установ та організацій, що знаходяться в зоні надзвичайної ситуації, формувань аварійно-рятувальних служб громадських організацій, а також громадян за їх згодою;

зупинення аварійно-рятувальних робіт, якщо виникла підвищена загроза життю рятувальників та інших осіб, які беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій.

Уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації, керівники аварійно-рятувальних служб мають право на вичерпну та достовірну інформацію про надзвичайну ситуацію для організації робіт з її ліквідації і зобов'язані інформувати відповідні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування про вжиті ними для цього заходи.

Після ліквідації надзвичайної ситуації уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації подає органу, що його призначив, звіт щодо прийнятих рішень і перебігу подій під час ліквідації надзвичайної ситуації.

Стаття 22. Сприяння діяльності аварійно-рятувальних служб

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації зобов'язані сприяти діяльності аварійно-рятувальних служб за місцем їх дислокації під час прямування до зон надзвичайних ситуацій та під час ліквідації надзвичайних ситуацій, зокрема у наданні їм необхідних

транспортних та інших матеріальних засобів і послуг.

Аварійно-рятувальні служби у разі прямування до місця надзвичайної ситуації позачергово забезпечуються квитками для перевезення особового складу, а також транспортними засобами для перевезення рятувальників, спеціального обладнання та іншого майна.

Водії транспортних засобів аварійно-рятувальних служб з кольорово-графічним позначенням встановленого зразка, спеціальними звуковими та світловими сигналами під час прямування до зони надзвичайної ситуації мають право безперешкодного проїзду, позачергового придбання палива та мастильних матеріалів. У разі необхідності в проведенні ремонту ці транспортні засоби обслуговуються на відповідних підприємствах незалежно від форми власності першочергово.

Розділ V

ОБОВ'ЯЗКИ, ПРАВА, ГАРАНТІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЯТУВАЛЬНИКІВ

Стаття 23. Обов'язки рятувальників

Рятувальники зобов'язані:

бути ініціативними, самовідданими та наполегливими під час ліквідації надзвичайної ситуації;

активно проводити аварійно-рятувальні роботи, вживати всіх необхідних заходів для рятування людей, подання їм невідкладної медичної та іншої допомоги, не допускати невиправданих ризиків;

виконувати вимоги відповідних статутів, положень, правил тощо з питань проведення аварійно-рятувальних робіт;

бути готовими до проведення робіт, пов'язаних з рятуванням потерпілих людей та ліквідацією надзвичайних ситуацій, удосконалювати свої професійні здібності, постійно підтримувати свій фізичний і психологічний стан на належному рівні;

утримувати в належному стані довірені їм засоби індивідуального та колективного захисту та засоби для ліквідації надзвичайних ситуацій.

Інші обов'язки рятувальників визначаються відповідними статутами, посадовими інструкціями тощо.

Обов'язки рятувальників професійних аварійно-рятувальних служб зазначаються у контрактах, які укладаються з ними під час їх прийому на роботу.

Стаття 24. Права рятувальників

Рятувальники мають право на:

підвищення рівня своїх теоретичних знань, практичних навичок та майстерності за рахунок робочого часу;

харчування за рахунок коштів аварійно-рятувальних служб під час чергування тривалістю понад 12 годин або грошову компенсацію за нього;

обов'язкове особисте страхування.

Рятувальники професійних аварійно-рятувальних служб, які протягом року брали участь у проведенні складних аварійно-рятувальних робіт, перелік яких визначається центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, повинні щорічно проходити санаторно-курортне лікування, що передбачає медико-психологічну реабілітацію. Зазначене санаторно-курортне лікування, забезпечення медичним обслуговуванням та необхідними медикаментами, а також проїзд до місця лікування (туди і назад) здійснюються за рахунок коштів, що виділяються на утримання аварійно-рятувальних служб, а також коштів, що надходять від надання додаткових послуг аварійно-рятувальними службами. Відшкодування за невикористане санаторно-курортне лікування забороняється. Під час проведення робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій рятувальники мають право на:

вичерпну та достовірну інформацію, в тому числі про об'єкти, на яких проводяться аварійно-рятувальні роботи, необхідну для виконання ними своїх обов'язків;

безперешкодний допуск на територію та об'єкти, що постраждали;

екіпіровку та оснащення згідно з технологією проведення зазначених робіт;

харчування за рахунок коштів підприємств, установ та організацій, на яких проводяться роботи, або відповідного органу місцевого самоврядування;

використання в порядку, передбаченому цим Законом, для рятування людей та у випадках крайньої необхідності засобів зв'язку, транспорту, інших матеріальних засобів підприємств, установ та організацій, що знаходяться в зоні проведення аварійно-рятувальних робіт;

позачергове придбання квитків на всі види транспорту для проїзду до місця проведення аварійно-рятувальних робіт. Рятувальники мають право створювати в установленому порядку свої професійні спілки.

Стаття 25. Страхування рятувальників

Рятувальники у разі зарахування їх до штату професійної аварійно-рятувальної служби або залучення в індивідуальному порядку чи в складі об'єктової аварійно-рятувальної служби до проведення аварійно-рятувальних робіт підлягають обов'язковому особистому страхуванню на випадок захворювання, часткової або повної втрати працездатності, загибелі (смерті), спричинених виконанням обов'язків рятувальників, зазначених у контрактах, укладених під час їх прийому на роботу, або договорах щодо проведення аварійно-рятувальних робіт, до яких вони залучаються.

Страховими подіями для рятувальників є загибель (смерть) під час виконання ними обов'язків, зазначених у контрактах або договорах щодо проведення аварійно-рятувальних робіт, до яких вони залучалися, смерть, що настала внаслідок поранення, контузії, травми чи каліцтва або захворювання в період і у зв'язку з виконанням ними зазначених у контрактах або договорах обов'язків, а також втрата працездатності, що виникла внаслідок виконання цих обов'язків чи проведення таких робіт. Зв'язок страхової події з виконанням рятувальниками обов'язків, зазначених у контрактах або договорах, встановлюється під час розслідування зазначених випадків згідно із законодавством.

Страхування рятувальників професійних аварійно-рятувальних служб здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та громадські організації, які створюють аварійно-рятувальні служби, за рахунок коштів, що виділяються на утримання цих служб.

Страхування рятувальників, які були залучені до проведення аварійно-рятувальних робіт в індивідуальному порядку чи в складі об'єктових аварійно-рятувальних служб, здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що залучили рятувальників до проведення цих робіт, за рахунок коштів, які виділяються на їх проведення.

Страхування здійснюється на суму десятирічного грошового утримання за останньою посадою, яку займає рятувальник, але не менше однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порядок та умови обов'язкового особистого страхування рятувальників встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 26. Оплата праці рятувальників

Оплата праці рятувальників професійних аварійно-рятувальних служб здійснюється у порядку, визначеному законодавством.

Оплата праці рятувальників, які були залучені в індивідуальному порядку чи в складі об'єктових аварійно-рятувальних служб, за час їх участі у проведенні аварійно-рятувальних робіт, а також за час необхідної професійної підготовки здійснюється згідно з укладеними договорами органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, що залучили рятувальників до проведення зазначених робіт, за рахунок коштів, які виділяються на проведення аварійно-рятувальних робіт і робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків з розрахунку середньомісячного заробітку за місцем основної роботи, але не менше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення посадових окладів, надбавок до них та фінансування інших, передбачених цим Законом, гарантій, пільг та компенсацій для рятувальників.

Стаття 27. Умови надання житла рятувальникам

Житло рятувальникам може надаватися на пільгових умовах згідно із законодавством.

Рятувальникам професійних аварійно-рятувальних служб житло може надаватися також в установленому порядку на умовах, передбачених контрактами, що укладаються з ними під час прийому на роботу, в яких можуть також зазначатися пільги щодо оплати житла, комунальних послуг та палива. Про надання зазначених пільг рятувальнику професійних аварійно-рятувальних служб обов'язково повідомляються місцеві органи виконавчої влади, а також визначається джерело відшкодування збитків за надані пільги.

Посадовим особам професійних аварійно-рятувальних служб, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, можуть в установленому порядку надаватися службові жилі приміщення.

Рятувальники державних професійних аварійно-рятувальних служб користуються правом на першочергове встановлення квартирних телефонів, влаштування дітей у дитячі дошкільні заклади.

Стаття 28. Пенсійне забезпечення рятувальників

Пенсійне забезпечення особового складу професійних аварійно-рятувальних служб здійснюється згідно із законодавством.

Стаття 29. Правові та соціальні гарантії

На особовий склад професійних аварійно-рятувальних служб, який обслуговує підприємства, установи та організації з шкідливими та небезпечними умовами праці, поширюються гарантії прав громадян на охорону праці, встановлені законодавством про охорону праці для працівників цих підприємств, установ та організацій.

За рятувальниками професійних аварійно-рятувальних служб після їх виходу на пенсію при загальному стажі роботи в цих службах на посадах рятувальників понад 20 років, а також у разі каліцтва, що настало під час чи внаслідок виконання службових обов'язків, зберігається право на пільги згідно з цим Законом.

Рішенням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також громадських організацій, що створюють професійні аварійно-рятувальні служби, для рятувальників можуть встановлюватися додаткові гарантії соціального захисту.

Стаття 30. Соціальний захист сімей рятувальників

За сім'ями загиблих (померлих) рятувальників зберігається право на одержання житла, у тому числі на умовах, передбачених укладеними з рятувальниками контрактами. Аварійно-рятувальна служба повинна разом з відповідним центральним органом виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією, органом місцевого самоврядування, громадською організацією протягом шести місяців з дня загибелі (смерті) рятувальників вирішити питання щодо забезпечення їх сімей житлом.

За дітьми загиблих (померлих) рятувальників до досягнення ними повноліття, а також за непрацездатними членами сім'ї, які перебували на їх утриманні, зберігається право на пільги щодо оплати житла, комунальних послуг, палива, передбачені контрактами, які були укладені з рятувальниками, за рахунок коштів відповідної аварійно-рятувальної служби.

Стаття 31. Гарантії соціального захисту громадян, які залучаються на добровільних засадах до проведення аварійно-рятувальних робіт

Залучення громадян, які не є рятувальниками, до проведення аварійно-рятувальних робіт здійснюється за наявності рішення уповноваженого керівника з питань ліквідації надзвичайної ситуації, їх письмової згоди та обов'язкового особистого страхування за рахунок бюджетів відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

На громадян, які залучаються до проведення аварійно-рятувальних робіт, поширюються права, передбачені частиною третьою статті 24 цього Закону.

Стаття 32. Відповідальність у сфері рятувальної справи

У разі проведення аварійно-рятувальних робіт неатестованими аварійно-рятувальними службами, допуску до них неатестованих рятувальників відповідні посадові особи цих служб несуть відповідальність згідно із законодавством.

За непрофесійне проведення аварійно-рятувальних робіт, навмисне заподіяння шкоди здоров'ю громадян під час їх виконання, а також навколишньому природному середовищу, матеріальним та культурним цінностям рятувальники несуть відповідно цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Рятувальники, які виконують свої функції згідно з наданими їм правами та відповідно до своїх обов'язків, не несуть відповідальності за завдані збитки під час проведення аварійно-рятувальних робіт.

Розділ VI

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ

Стаття 33. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності аварійно-рятувальних служб

Матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності аварійно-рятувальних служб здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, підприємств, установ, організацій, у тому числі громадських, що створюють аварійно-рятувальні служби, коштів від надання додаткових платних послуг, а також добровільних пожертвувань юридичних і фізичних осіб, інших не заборонених законодавством джерел.

Фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників державних аварійно-рятувальних служб (формувань), підпорядкованих спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади, до повноважень якого належить захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на утримання цих служб (формувань). Обсяги фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників державних аварійно-рятувальних служб (формувань) визначаються спеціально уповноваженим центральним органом

виконавчої влади, до повноважень якого належить захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, та підлягають погодженню у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. { Частина друга статті 33 в редакції Закону N 587-VI ([587-17](#)) від 24.09.2008 }

Фінансування медико-психологічної реабілітації інших аварійно-рятувальних служб, визначених у статті 8 цього Закону, здійснюється за рахунок їх власних коштів.

Стаття 34. Наукове забезпечення діяльності
аварійно-рятувальних служб

Наукові дослідження з проблем організації та технології проведення аварійно-рятувальних робіт, створення для цього технічних засобів та обладнання, розроблення індивідуальних та колективних засобів захисту рятувальників здійснюються на договірних умовах науково-дослідними та проектно-конструкторськими підприємствами, установами та організаціями за замовленням центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи або погодженням з ним замовленням інших органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій.

(Частину другу статті 34 виключено на підставі Закону N 3370-IV ([3370-15](#)) від 19.01.2006)

Стаття 35. Медичне забезпечення діяльності
аварійно-рятувальних служб

Медичне забезпечення діяльності аварійно-рятувальних служб здійснюється спеціально створеними медичними підрозділами, що входять до їх складу, або за договорами на медичне обслуговування - лікувальними закладами за місцем дислокації цих служб.

Усі рятувальники професійних аварійно-рятувальних служб повинні проходити попередні та періодичні медичні огляди, а також медичні огляди після проведення аварійно-рятувальних робіт за рахунок коштів, що виділяються на утримання цих служб. Періодичність медичних оглядів і порядок їх проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я. За час проходження медичного огляду за рятувальниками зберігаються місце роботи та середньомісячний заробіток.

На прохання рятувальника проводиться позачерговий медичний огляд, якщо рятувальник вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язано з виконанням ним професійних обов'язків.

У разі участі в проведенні протягом року аварійно-рятувальних робіт, цілодобовому чергуванні рятувальники особового складу професійної аварійно-рятувальної служби зобов'язані один раз на рік пройти курс медико-психологічної реабілітації.

Після проведення аварійно-рятувальних робіт, що були пов'язані з загибеллю людей, а також при отриманні будь-якої травми професійним рятувальником особового складу професійної аварійно-рятувальної служби йому обов'язково надається гарантоване

забезпечення відповідним лікуванням та психологічним відновленням у санаторно-курортних закладах, у яких створені центри медико-психологічної реабілітації.

Центри медико-психологічної реабілітації створюються при діючих санаторно-курортних закладах. Перелік центрів медико-психологічної реабілітації та порядок проходження медико-психологічної реабілітації, відповідність санаторно-курортних закладів вимогам медико-психологічної реабілітації, а також перелік цих закладів визначаються у відповідному положенні, що розробляється центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я та затверджується центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Недержавні аварійно-рятувальні служби мають право укладати договори з відповідними центрами на основі угод, затверджувати їх з уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Стаття 35-1. Загальнодержавні програми у сфері рятувальної справи

З метою впровадження основних принципів державної політики щодо діяльності державних аварійно-рятувальних служб (формувань), забезпечення їх перспективного розвитку на рівні провідних світових досягнень, а також забезпечення ефективного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, цілеспрямованого використання бюджетних коштів, передбачених на ці цілі, кожні п'ять років розробляються і затверджуються п'ятирічні загальнодержавні програми технічного та матеріального переоснащення державних аварійно-рятувальних служб, підпорядкованих спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади, до повноважень якого належить захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, за рахунок коштів Державного бюджету України. Розроблення та затвердження загальнодержавних програм здійснюється відповідно до Закону України "Про державні цільові програми" ([1621-15](#)).

{ Розділ VI доповнено статтею 35-1 згідно із Законом N 587-VI ([587-17](#)) від 24.09.2008 }

Розділ VII

НАГЛЯД, КОНТРОЛЬ ТА ЗВІТНІСТЬ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ

Стаття 36. Нагляд та контроль за діяльністю аварійно-рятувальних служб

Державний нагляд здійснюють:

центральный орган виконавчої влади по нагляду за охороною праці - за готовністю аварійно-рятувальних служб до локалізації та ліквідації аварій;

спеціальна інспекція центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від

наслідків Чорнобильської катастрофи – за діяльністю аварійно-рятувальних служб.

Контроль за діяльністю аварійно-рятувальних служб, забезпеченням їх постійної готовності до проведення аварійно-рятувальних робіт та робіт щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у межах своєї компетенції здійснюють центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та підприємства, установи та організації, у тому числі громадські, що створюють аварійно-рятувальні служби.

Стаття 37. Звітність про діяльність аварійно-рятувальних служб та облік надзвичайних ситуацій

Звітність про діяльність аварійно-рятувальних служб здійснюється в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Звіт про діяльність аварійно-рятувальних служб подається щоквартально до Кабінету Міністрів України.

Облік надзвичайних ситуацій, у тому числі аварій на виробничих об'єктах, здійснюють відповідні підприємства, організації та органи державного нагляду за охороною праці згідно із законодавством. Форми державної статистичної звітності щодо цих аварій затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань статистики за поданням органів державного нагляду за охороною праці.

Облік аварій та надзвичайних ситуацій, що сталися внаслідок стихійного лиха на об'єктах невикробничого призначення та на території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, здійснюють відповідні територіальні органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення. Форми державної статистичної звітності щодо цих аварій та надзвичайних ситуацій затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань статистики за поданням центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за погодженням з центральним органом виконавчої влади по нагляду за охороною праці.

Розділ VIII

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 38. Представництво в міжнародних організаціях

Представництво в міжнародних організаціях інтересів України з питань, пов'язаних з організацією та виконанням аварійно-рятувальних робіт, а також робіт із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, іншими органами виконавчої влади відповідно до їх повноважень.

Стаття 39. Порядок подання допомоги іноземним державам з ліквідації надзвичайних ситуацій

Умови подання іншим державам допомоги з ліквідації надзвичайних ситуацій і окремих їх наслідків визначаються

міжнародними договорами України.

Порядок залучення аварійно-рятувальних служб до подання допомоги іноземним державам з ліквідації надзвичайних ситуацій і окремих їх наслідків та перетинання державного кордону України визначаються законодавством України та міжнародними договорами.

Стаття 40. Одержання Україною допомоги для ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків

Умови одержання Україною допомоги для ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків визначаються міжнародними договорами та законодавством України.

Пільги щодо оподаткування та обкладення ввізним митом обладнання та устаткування, засобів зв'язку, транспортних засобів, засобів індивідуального та колективного захисту рятувальників та інших матеріально-технічних цінностей, призначених для проведення робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій, що передаються як допомога іншими державами та міжнародними організаціями, визначаються відповідними законами. Використання зазначеного майна не за призначенням забороняється.

Розділ IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк:

підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із Законом України "Про аварійно-рятувальні служби";

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів центральних і місцевих органів виконавчої влади.

3. Кабінету Міністрів України у місячний строк утворити робочу групу з представників Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та центрального органу виконавчої влади з питань охорони здоров'я для вирішення питання щодо створення медико-психологічних центрів при діючих санаторно-курортних закладах.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 14 грудня 1999 року
N 1281-XIV